

Gyűjtő: PASSA IMRÉNE

Gyűjtés ideje: 1971.

TART.: BABÓCSA HIEDLELMILÁGBÓL

11 lap

Földrajzi mutató: BABÓCSA

Szakmutató: XXI

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRONA'S

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES LTK. 1950-es TÉTELE ALÓL

1950

Passául:

BABÓCSA HIEDELEMVILÁGÁBÓL

A hiedelemtörténet az emberiséggel egyidős. A népi gondolkodásmód mai sokat őriz ebből a szellemi hagyományból. Dolgozatunkban ebből a gazdag anyagból nyújtunk egy csokorra valót.

A természet

A föld keletkezésével kapcsolatban a bibliai történetet ismerik ~~csak~~ csak.

Ég

Villámláskor meghasad az ég, és az igazi égi, benti fényesség látszik egy pillanatra.

Hogyan jósolnak az ég színeiből?

A piros az ég alja, szél lesz. Piros a napkelte, eső lesz. Szürkés-lilás szín jeget jelent. Télen este csillagos, másnap hideg lesz.

Nap

Nagyasszonykor a nap gyenge, és későn kel. Olyankor a lenyűgő napban a Szűz Máriát lehet látni, amint a kis Jézust karjában tartja. Kisasszonykor a felkelő napban látható ugyanez. Halottakat napkelet felé igazítva fektették, mert onnan várták a feltámadást.

Hold

A holdban Jézust, Szűz Máriát és az égő csipkebokrot látták, melyben Mózesnek megjelent az Isten. Szokás volt imádni is, mivel az istent látták benne. Újholdkor megrázzák erszényüket, hogy abban a hónapban sok pénzük legyen. Ha újholdkor esik az eső, két hétig eső lesz. Újholdkor szokott az észbelileg fogyatékosokra a roham rájönni.

A holdudvar két-három napon belül esőt jelent. Ha télen erősen süt a hold, aznap éjjel igen hideg lesz. Holdon asztalok és székek is vannak, karácsonyi, ujévi vacsorájukat a szentek ott tartják.

Csillagok

Göncölszekér, Kis Göncöl, Fiastyuk, Kaszáscsillag, Esthajnalcsillag. A Göncöl rúdja a napkeleti bölcsek felé mutat. Az üstökös háborút jelent abból az irányból, ahonnan látható. Aki a Göncölt meglátja az év első napján, annak sok terménye lesz, kocsival viszi haza. Ha valaki a Fiastyukot újévkor megpillantja, sokat tojnak majd a tyúkjai. Ha lehull egy csillag, valaki meghal. Hullócsillag észlelése közben kívánni kell valamit, akár az megvalósul.

Szivárvány

A szivárványra nem szabad ujjal rámutatni, mert az az ujj leszárad. Ha mégis megtörtént, ujját azonnal harapja meg háromszor. A szivárvány színei a terméseredményeket jelzik: sárga: gabona, zöld: fű, piros: bor

A víz

Ismernek vizisellőt, aranyhalat, vizimanót, jó és rossz szellemet. Szenes vízzel szokták gyógyítani a szemmel vert, síró gyermek. Rozslisztes vízben fürdették háromszor azt, amelyik gyermek nem tudott fejlődni, mert rajta volta rontás. Ezt a fürdővizet minden alkalommal napkelte előtt folyóvízbe kellett önteni, mely aztán elvitte vele együtt a betegséget is.

Tűz

Mikor nem szabad tüzet gyújtani? Nagypénteken reggel, mert férgek mennek a lakásba. Mindig figyelték, füstöl-e valahol a kémény, mert az első tűzgyújtóra szállt a babona. Halál esetén nem tüzeltek.

Mit dobtak a tűzbe?

Husvéti szent étel morzsáit. Ha olyan tárgyat találtak, melyet nem tettek oda, tűzbe kell dobni, mert az a boszorkány. Virágvasárnapján szentelt barkát, amikor nagyon dörög, villámlik, hogy a házba nem csapjon.

Szél

Forgószél; Ördögforgó, benn aznördög a boszorkányt forgatja.

Eső

Jeles napokkal kapcsolatos esőzések: Pünkösdkor, Flóriánkor, /máj. 4./ Áldozócsütörtökön a bucsukat elmossa az eső. Ha nagypénteken esik, esős év lesz. A Medárd-napi eső 40 napra előre jelzi az időjárást.

Hogyan jósolják meg az esős időt?

Ha a hal nagyon lubickol, eső lesz. A baromfi nem akar este bemenni. Veréb, tyúk porban fürdik, a fecskék alacsonyan szállnak, kuruttyolnak erősen a békák este, asszony hajtja a lovat. Megjelenik a köszörűs a faluban. Halottakkal álmodik falaki. Süt és esik: veri az ördög a feleségét.

Égészség és termékenység varázsló eljárások:

Gyerek esőre áll, hogy nagyra nőjön. Márciusi hólében moxodik a lány, hogy szép legyen. Pünkösdkor harmatban moxodik ugyanezért.

Vihar, villám, jégeső

Dörgés: Haragszik a garabonciás. Az anygyalok futballoznak, veri az ördög az anyját. Jézus hordókat gurigál. Haragszik a Jóisten, azért dörög, villámlik. Ha korán dörög, háború és hosszú ősz lesz. Az évi első dörgés alkalmával meg kell henteregni a csupasz földön, akkor nem leszünk hátfájósak. Védekezésül urnapi szentelt ágat teszünk az eresz alá.

Mi látható a lehulló jégen, és mire használják?

Jézus Szive és az Öltáriszentség. Ha a jeget megették, nem fájt a torkuk, és elállt a jégeső.

Kibe, hova vág a villám?

Aki Szűz Máriát szidalmazza, ahol kedden és pénteken kenyeret sütnek, aki akkor Istent, Jézust emlegeti, aki az ördöggel cimborál, aki kedden, pénteken mosott ruhában jár, akinek nincs megmángorolva a ruhája.

A mennykő neve: Ménkü, haragos istennyila, tüzes ménkü, istenharaggya, villogó, csattogó villám, möndörgös ménküé

A villámsukította házat nem oltották, hagyták elégni, mert abban istennek nemetsző dolgok történtek, és az ördög ~~tanja~~ tanyája volt.

Hogyan hárítják el?

Baltát háromszor a földbe vágják, ki a küszöb elébe. Szentelt barkát tűzre hintik, harangoznak a felhő elébe, szentelt gallyakat tesznek az eresz alá.

Növényvilág

Eredetmonda: fűz: Szűz Mária font, a kis Jézus mellette a fűzfa alatt pihent bölcsőben. Arra, jött egy vadállat. A fűz ágai lehajoltak, hogy eltakarják a gyermeket, és így megmentették. Azóta hajlik a fűz ága.

Vasfű ~~szárvérve~~ Minden zárat kinyit. Szent György nap előtt nyirfagallyal tüzték ki a kaput, ólat, istállót, káposztaföldet, mert az megvédett a boszorkány rontása ellen. Fájós fülbe, torokba, bodzateát öntöttek. Kövirózsa /kürözsa/ leve szintén fülfájásra volt orvosság./

Gyógyító füvek:

Lómentax gőzével a fájós részt gőzölték. Ezerjófű minden bajra jó volt. Csalángyökér, mezei perje főzete köhögés ellen. Páfrány kifőzött leve izületi bántalmakra fürdő formájában, fekete ribizli vérnyomás ellen. Csicsókafüvel mosogatták a tarló-sebet. Mezei árvácska vérzés ellen orvosság. Zsálya tejben kifőzve köhögés ellen. Ezerjófűvet kell adni a tehénnek, ha nem tud kérődzni.

/A gyógyítással kapcsolatos dolgokat részletesen kidolgoztam gyűjtés alapján 1969.-ben "A népi embergyógyítás hagyományai Babócsa községben" c. munkámban./

Allatvilág

Allatokkal kapcsolatos mondák:

A keresztospók Jézust csúfolta, ezért kapta pupját. A fürjecske, mikor Jézust üldözték félrevezette az üldözőket, előttük repülve azt kiáltozta, itt sincs, itt sincs! Ma is siratja az Urat a vadgalamb, mondván: Megölték, megölték! A bubos banka népi nevét: futacs /fostos bugybóka/ hangja után kapta. Mikor Krisztus menekült elárulta őt, kiabálván: fut, fut, ekkor szállt rá az Ur átka: Mindig ézt kiabáld ezután is, olyan bűdös legyél, hogy az emberek undorodva forduljanak el tőled! Pitypalaty is hallotta Pilátus gyalázatos ítéletét, azóta kiabálja szét a világba: Huncut a bírót! A kakukk megmondja hány évig él az ember. Katicabogár merre viszed a párnámat? Amerre a kis bogár száll, arra megy férjhez a lány. Ha leszáll közel a földre, akkor hamarosan meghal az illető. A pókhálót sebek gyógyítására használták. Csörög a szarka, vendég jön. Kánya károg, kárt jelent, Bagoly a halál madara. Akinek ablakára száll, az hamarosan beadja a kulcsot.

Kígyó, béka okozta károk

Ha belenéz a kígyó az ember szemébe, megvakítja. Mezőn, alvó ember vagy gyerek szájába bemászik, csak tejjel lehet kicsalogatni úgy, hogy fejjel lefelé fordítják az embert, lábánál fogva lógatva, és tejet gőzöltek alája. Ha kígyóval álmodik, a gatyamadzagot, vagy a péntő-füzőt vigyáza ki a küszöbre, ott veregesse meg fejsze fokával, akkor aznap elmegy hozzá a legnagyobb ellensége, Szent György nap előtt talált kígyót vigyük haza, vágjuk le a fejét, tegyük el, szerencsénk lesz. Kisasszony nap után talált kígyó szép őszt jelent.

Egyéb állatokhoz fűződő hiedelmek:

Tavasszal nem szabad először sárga pillangót meglátni, mert az illető egész évben sárga lesz. Varangyos békától azért irtóztak, mert csúnya boszorkánynak hitték, aki ha egy lányra ránéz, csúffá teszi. Varangyos béka szembe pisálásától meg lehet vakulni, illetve a bőrön seb keletkezik, amely nem múlik el.

A tehenet letakarják éjszakára, hogy a boszorkány meg ne nyargalja. A tehén forralt tejének fölét nem szabad késsel megvágni, mert megszurjuk az állatot. Napnyugta után a tejet csak letakarva szabad vinni, másképp elapad a tehén.

A boszorkány macska képében jelenik meg, és kiszopja a tehén tejét, ennek megakadályozására tesznek köcsögöket a ház falához.

Ha a malacokat először hajtják ki, párnát hajt tesznek az utcaajtó elé, hogy hazataláljanak. Ha galamb ül a keresztben, szerencsét hoz annak, aki gombját fogva 13.-ig elszámol. Ugyanez van szürkelő megpillantásakor is: páros szürke 13, látom ma az ideálom, szigorubb feltétel, hogy a szürke 10 megpillantásakor megfogott gombot addig nem szabad elengedni, amíg kendős

nénit, kalapos bácsit, szemüveges egyént, egyenruhás személyt és törött ablakot nem lát.

Ha északfelé fordulva vonít a kutya tűz lesz, déli irányba-halál.

Kutyával álmodni veszekedést jelent!

Fekete macska, vagy nyul fut át az úton előttünk, nem járunk szerencsével.

A medve gyertyaszentelőkor megjósolja az időjárást.

Állatok és termékeik felhasználása:

Régen a kanászok kabakban tartották a vizat, abba kigyót tettek, hogy hideg legyen. Tompa sebekre, törésre tehén-trágyát helyeztek. Kelésre tejfölös kovászt, úgynevezett flastromot tettek. Fehér ruhára kent mézzel a kelevényt érlelték. Hidegrázás ellen olyan vizet itattak, melyben kigyó bőrét 24 órán át áztatták. Égetés gyógyítására ló-húst, illetve annak leve használ. A kelést halotcsonttal kétszer le kell húzni, akkor nem lesz több. Nyers nyúlhájjal is borogathatjuk. Főkényt utcán talált cönttal, melyet leköpnünk, háromszor végig húzunk, hátradobjuk, de nem nézzük, hoga esik, így múlik el. Ugyanezt mással meg is lehet olvastatni, és tyúk-zúzával megkenni, az eredmény nem marad el.

Égésre is jó a tejföl. Tejet a szép személyek mosakodásra is használták.

Az állatok pattanásait disznózsírral gyógyítják. Kelésre jó orvosság még, ha húst helyezünk rá, majd azt északkeleti irányban eltemetjük, ha valamilyen állat bekapja, átveszi a kelést.

Vérbő emberek gyógyítója volt a pióca, főlöszleges rossz vért szivattak ki vele.

Az ember

Az ember teremtésével kapcsolatban csak a bibliai történetet ismerik.

Férfi embert elsőnek megpillantani szerencsét jelent, a nő pedig szerencsétlenség.

Testrészekhez fűződő bizonyos műveletek sikerét biztosító előírások:

Csecsemő első lépése ballábbal ne történjék, mert egész életében szerencsétlen lesz. Ha ballábbal kel fel valaki, rossz napja lesz, mindenkivel össze-veszik. A lépcsőket páratlanra csinálják, hogy a fellépő lábbal fejezzék be a lépést.

A medve és az oroszlán ballábbal támasz, csak a jobbkezesek tudnak védekezni ellene.

"Szép kezéd- jobb kéz" balkezes ember suti, balog.

A rontást balkézszel felemelt alsó szoknya szegélyével törölték le.

Ha a lovat emberkoponyából elvették zabbal, az megtáptosodott. Hajjal álmodni bánat. Virágos köröm gazdagságot, ajándékot jelent, ahány virág, annyi levél a szerelmeztől. Ne engedjük a kisgyermeknek a körmét rágni, mert tolvaj lesz belőle. Ha a családtagok közül fonás közben valakinek fűrt-haja kimarad, a családban egyik személy súlyos beteg lesz. Ha a kisbaba foga először felülről jön, meghal. Ha fogunk álmunkban kiesik, a rokonságb an meghal valaki. Tejfogak kihúzásakor: "Égér, egér adj vasfogat, én is adok csont-fogat!"- mondóka mondása után a kihúzott fogat a sarokba dobjuk hátrafelé.

Köhögés gyógyítására saját vizeletüket itták. Vizelettel a bőrüket is be kenték mert az puhítja. Kapálás közben megnyálozták a szerszám nyelét, hogy ne csusszon, emberi koponyát szobadisznak használták, abban égették a gyertyát. Akinek gyomorgörcse volt, köldökére nyálozott pénz ragasztottak. Ha valami állatot megigéztek, azt háromszor meg kellett köpködni. Szerelmesük hajából egy szálat loptak, és azt maguknál hordták, akkor futott utánuk az illető. Hajat apróra vágva pogácsába sütöttek, és azt szerelmesükkel megettették. Az ilyen evés után az illető nem tudott tőlük szabadulni.

Egészség, szépség biztosítása

Pirospüskös napján harmatban kell fürödni. Az első fecske megpillantásakor: Fecskét látok, szeplőt hanyok- szöveget mondogatva arcunkat megtöröljük kézzel. Az évben először megpillantott gölya után szaladjunk, mert akkor olyan gyorsak leszünk, mint az. A szemfájós, ha ujholdkor kezefejével megtörli háromszor szemét, elmulik a baja. Rózsaszirmot vízbe áztatunk, abból lesz a szépítő mosdóvíz. Karácsony éjszakáján pohár vízbe almát teszünk, majd a vizet megisszuk, hogy szép pirosak legyünk. Ujéviés márciusi hóban megmoskodni ajánlatos, mert az szépít.

Betegség megelőzés:

Február 3.-án Balázsáldás a templomban. Két égő gyertyát összefoga torokuk alá tartanak, hogy a torokfájást megelőzzék. Aprószentek napján /dec.29./ fűzvevesszőből font Virgáccsal csapkodják meg a nőszemélyeket, és gyermekeket, közben ezt a verset mondja a sibrikelő: Frisslégy, jó légy, keléses ne légy, egészséges légy! Ha borért küldnek, vízért menj, ha vizést küldnek, borért menj! Frisslégy stb....

Rontás:

Megeelőző eljárások

A házelőtt talált tárgyat nem szabad felvenni, illetve fölnyitni. Kölcsönkérés alkalmával nem szabad ugyanazt a tárgyat visszavinni, mert lányát vőlegénye, fiát menyasszonya hagyja el. A kölcsönkért tüt, kést vissza kell vinni, mert különben harag lesz. Lucanapkor nem szabad kölcsönadni, mert a jószágnál nem lesz szerencse. Ugyanezen okból e napon az asszony maradjon ágyban, a férfi menjen mindenhova. Ha azt akarjuk, hogy sokat tojjon a tyúk, éjféli mise után meg kell piszkálni őket bottal.

Karácsony este, ha fát vágnak, a forgácsot hozzuk el a szomszéd favágójáról, ellopjuk ezzel annak a szerencséjét. Karácsony este a gazdaasszony ne keljen fel addig, míg jó nem lakik, mert a kotlós elhagyja a csirkéket.

Karácsonyi álom beteljesül. Ha valaki először alszik életében egy szobában, számolja meg elalvás előtt a sarkokat, az ottani álma idővel valóra váll. Szent György napkor a kaput, állatházakat zöld gallyakkal kell kitűzni, azok elűzik a boszorkányokat.

Piros cérnára háromszem gyöngyöt fűzünk, s azt a gyerek csuklójára tekerjük rontás ellen. Ugyanezt a célt szolgálja a piros szalag is.

Zsebben tartott kezünkön ujjunkat fíkuzba görbítjük.

Kik, milyen célból rontanak meg? Boszorkány, ártószemű ember bárkit, akit megnéz, Luca, a névnapján előirt tilalmak ellen vétőket./ varrás, fonás stb./

A megrontás módjai: elátkozás: Tűz égesse meg! Görcs rángasson! Isten verje! Ménkü csapjon beléd! Verje meg a ragya! Nyavala törje ki! Verje meg a mindenható! Sárgaság, meg a ráksebb jöjjön rája!

Leányátok: Jajaja, hulljon ki minden haja!

Szemmel-verés. Rácsodálkodás. Ráböjtölés:

Három királyok napjától három napig csak egy szem buzát és vizet szabad fogyasztani, utána egy férfinadrágot a fejparna alá helyezni, akkor megálmodják, ki lesz a vőlegényük.

Megetetés: A kívánó személy haját apróra vágják, beleteszik pogácsába, majd megsütik, ezzel kínálják a megszeretni kívánt személyt, aki ha eszik belőle, a hatalom alá kerül. Így jár az is, aki a vak csibét megeszi.

A rontást arról lehet észrevenni, hogy a boszorkány éjjel ráül a mellére, s az illető nem tud szóhoz jutni, ilyenkor lekötötték az ajtó kilincset gatyamázaggal, hogy a boszorkány el ne mehessen. Másnap cérnagombolyagot találtak ott, azt összeszurkálták, otthon ezalatt egy öregasszony megbetegedett. Haragos elé szalmaszálat tettek keresztbe, ha azt átlépte, meghalt.

1970 telén történt itt a következő eset. Özvegyasszony férjhez készülődött. A jelöltet régen ismerte, de meg akarta a vonzalmat erősíteni, ezért az egyik cigányasszonnyal egyezségeket kötött, aki elhintette a csodatevő port 300 Ft.-ért a férfiember utjába, ki ha még belemegy még forróbban fog szeretni. A házasság létre is jött, de nem volt tartós, mert a szokásokat nem tudták összehangolni. Erre is megvolt a magyarázat, mely szerint más is belement a porba, s talán azt is megszerette egyik vagy másik fél. Azóta /imár másfél éve/ éli mindegyik a maga külön életét egyedül.

Boszorkányság szempontjából a fekete szemet tartották veszélyesnek, mert azzal meg lehetett valakit igézni.

Miről lehetett a megigézést észrevenni? Fájt az illetőnek a feje, vagy a gyomra. Ilyenkor vízbe szemet tettek vagy könnyű botot, ha az feljött meg volt igézve.

A tettet is le tudták leplezni, ha hajlandó volt a vízbe szemet dobni. Ehhez 7 személy kellett, 7 db. szemet dobtak, akinek a szeme feljött, az az igéző.

Hogyan szabadultak meg tőle?

Az igézett elment a "javasasszonyhoz", aki vízbe rózsaszirmot és paraszt tett, fölötte, Miatyánkot imádkozott. Ezzel a vízzel kellett megmosni a beteget, akinek az utcán hazafelé menet senkihez sem volt szabad egyetlen szót se szólani.

Át is lehetett ruházni a rontást, ha a megrontottal kezét fognak vagy megcsókolják egymást.

A kisgyermekkel kapcsolatos népszokások, hiedelmek.

Ha a gyerek lázas volt, megigézték. Gyógyszere: szenes víz.

Rózsafáról az "alvó rózsát" - csipkebogyót - leszedték, és a gyerek feje alá tették, hogy aludni tudjon.

Ha álmában felsírt, keresztet vetettek rá. Görcs esetén fokhagymát törtek össze, ruha közé helyezve a szenvedő hasára tették.

Ha a szél megállt benne, köménymagos teát főztek, azt itatták vele.

Megigézés gyógyítására paraszt tettek pohár vízbe, fölötte imádkoztak, 3 szor keresztet vetettek rá és magukra majd külső kézfejjel, melyet a szenes vízzel megvizetnek kifelé középről a homlogot háromszor meghuzták. Az ünnepi körmönem hintett rózsából visznek haza, a fejfájásra azt teszik. Fürdővizébe szüretlen tejet öntenek, hogy olyan fehér legyen a gyerek, mint a tej.

A fürdővizet nyugatfelé kellett mindig kiönteni, úgy lett jó alvó az újszülött.

Este nem szabad csecsemőt látogatni, mert hasfájós lesz.

Erős hámlás ellen felvert tojást keverték a fürdővizbe. Gyulladás esetén tojásfehérjével kenték.

Ágybavizeléskor a gyereket fakanállal elküldték a szomszédba sóért. Ott már tudták, hogy miért van ez, s alaposan elverték a kanállal, miközben kérdezték. Bepisálsz? Bepisálsz?

Ágybavizelést meleg konyharuhába takarták. Aki nagyon korán tanul beszélni, az meghal.

A foggal született gyermekből táltos lesz. Nehezen beszélő gyermeknek házaló cigánytól kértek kenyeret. Amelyik gyermek nem tudott járni, annak rajzoltak egy kört, abba állították aztán kést hajították a körbe.

Ha a kés beállt a körbe, a gyerek megtanult járni.

Szájsebet ablakharmattal kell bekenni.

Ha a kislánynak göndör haját akartak, birkabundába csavarták születésekor.

Sok gyermek esetén, ha egy meghalt, s az anya nem akart többet, akkor a születő gyermeket a halott nevére keresztelték, hogy haljon meg.

Halott, halál

Halottal álmodni esőt jelent. A haldoklót nem szabad megsiratni, mert nehezen tud elköltözni illetve visszasírják egy időre, s ez az idő szenvedés lesz neki.

Arca felett a szénfedőt fel kell készíteni, hogy a tulvilágon lásson. Szemét pénzdarabbal zárjuk le.

Halottas szobában nem szabad enni, főzni

Éjjel a lámpának kell égni, hogy az örök világosság fényeskedjék neki. Halottas háznál nem jó semmit kérni. ■ tükröt be kell takarni.

A haldokló kezébe égő gyertyát tesznek az örök világosság jelképeként. Ha keresztszülő volt az illető, akkor a két kezét összekulcsolják, ha nem, akkor csak ráteszik egyiket a másikra, olvasóval átcsavarják vagy imakönyvet helyeznek a kezébe. Férfiaknál a kalapot is betették a koporsóba, mert különben a halott hazajárt érte.

A halottat lábbal viszik ki, hogy ne járjon haza. Olyankor a háziállatokat ki kell engedni az udvarra, nehégy megrontsák őket.

Halottat saját hozzátartozója nem teheti fel a gyászkocsira, illetve a sírgödör fölé.

A hozzátartozók rögöt dobnak a sírba, hogy könnyebben felejtssenek, az ismerősök pedig virágot, hogy szép álma legyen és békében nyugodjék. Lelke a következő halálesetig a temetőkapuban áll őrt. Ha halvafekvése idején vagy temetése napján esik az eső, akkor a lelke megüdvözülni.

Ha álmában megjelenik a hozzátartozója valakinek, akkor imátkozni kell érte és misét mondani. Haza csak halottak napján jár a nyugodtan megholtak lelke, másoké megjelenik, ha szélcsendes időben megrezzen hirtelen egy ág, edénycsörömpölés hallatszik üres szobában, megzörren a butor stb. Ilyenkor szentelt vízzel szokták az ajtót meghinteni.

A kisgyermek angyallá változik, mert az még ártatlan. A keresztetetlen pedig a tisztító tűzben szenved. Ezért a halott gyermeket is meg kell temetése előtt keresztelni. A keresztetlenül meghalt gyermeket ládikába vagy ruhába csavarták és a temető szélébe ásták el. Ugyanezt tették a koraszülöttekkel is. Fejfát is tettek nekik, de nevet nem írtak rá. Sírjukat rendszeresen gondozták. Ha egy családban több keresztetetlen fordult elő, azokat mind ugyanarra a helyre temették egymás fölé.

Halottakkal kapcsolatos történetek:

Meghalt egy vőlegény, a menyasszonya kint siratgatta a temetőben. Egyszer éjjelben megjelent a vőlegény, s lovagolni vitte aráját, s közben így szólt:

Szépen sűt le a hold,
Megy egy élő meg egy holt,
Félsz-e édes rózsám?

Erre a leány: Minek félnék, mikor te velem vagy? Közben a sírhoz értek. Az kinyílt, de ekkor megszólalt a kakas, és a vőlegény is: Szerencséd, hogy a kakas megszólalt, mert most széjjeltépnélek, megtanítottalak volna, hogyan sírasd a halottakat.

16 éves leány haldokolt. Édesanyja visszasírta. Még 3 napig élt, de az anyját nem engedte magához, mert azt mondta, hogy nagyon szép virágos uton ment, oda azonban vissza nem térhet, az édesanyja térítette el onnan.

Mikor az egyik 4 éves kisfiú meghalt, az anyja mindig siratta. Egyszer álmolta, hogy kisfiúk mentek körmenetben. Nagyon messze elmaradt a többiek^{ektől} egy kisfiú, térdig sárban ment utánuk, Másnap az álmát elmesélte a keresztanyjának. Az azt mondta, hogy ne sirassa a kisfiút, mert az ő könnyei ártatták fel az utat, azért járt sárban a fia. *az anyja úgy is tett.*

BAROMFINEVELÉS

A szerencsés keltetést már karácsonykor biztosítani kellett, mert a gazdasasszonynak nem volt szabad felkelnie az ünnepi asztaltól, míg mindenki el nem távozott onnan. Reggel a gazda etetett korán, hogy korán legyen kotlós, fias legyen a tojás.

Ültető asszony fejére kalapot tett, így lett sok bubos csirke. Mikor a kotló megül a gazdasszonynak is egy darabig melléül, hogy nyugodtan üljön ^{az} ^{állat}

Olyan napon, milyenre esik karácsony, nem szabad ültetni, mert bennful-
ladnak a baromfiak.

Fekete és virágvasárnap nem volt szabad ültetni, mert betegek lesznek, il-
letve elhullnak ~~a baromfiak~~.

Márciusban és júniusban érdemes ültetni, mert a korai egészséges lesz,
a júniusi pedig korán rántani való.

Míg a kotló ül tölgyfagubacsot, mocsári gólyahírt, /csibedöglesztőt/ réti
boglárkát, hóvirágot nem szabad a lakásban tartani.

Ha kedden és pénteken ültetünk, sok lesz a kakas. Férfi sapkájában vitték
a tojást, a fészekre úgy gurították rá, hogy a csirkék is olyan ügyesek
legyenek.

Ahány kotlót akart a háziasszony ^{sütkéskor} ~~szütkéskor~~ annyi szakalytót kellett le-
borítani.

A tojást nem szabad megköszönni, mert nem kelnek ki a csirkék.
Holdtőtekor keljenek, ne holdfogytán.

Karácsony böjtjén, ha a gazda hazajött éjféleli miséről, a sarokban hármat
kottyantott, hogy sok legyen a kotló.

Ha azt akarták, hogy sok kakas legyen, a rostával leborított fészket férfi
alsónadrágjával takarták le.

Minél több kotyoló jön Lucakor, annál több csirke lesz.

A disznópörköléskor használt bottal kell megpiszkálni a tyukokat karácsony
éjszakáján a következő szöveggel.:

Sez jajce, kak je /annyi tojás legyen nálatok, mint nálam/

A kotlót kezdetben beittatták pálinkával, hogy ott maradjon a fészken.
Meztelen fenékkal üljön az ültető nő a földre, de a fenekét ne fogja meg.

Fedetlenül nem szabad forralni a folyadékot, mert bennfullad a csirke,

Szomszédban vizetkérő üljön le, hogy a kotló el ne hagyja a fészket.

Az első kotlót ne adjuk kölcsön, mert nem lesz csirkénk.

A tojást ültetéshez kölcsönadó, ha közben megvakarja fenekét, polozsnyás
/záp/ tojást ad.

Este kell ültetni, először kettőt kell alátenni, hogy megszokja, aztán a
többi.

Ha a kotlós kiissza a tojást, ecetes vizet itassunk vele.

Tyukbetegség:

Torokfájás: saját tollát petróleumba vagy pálinkába mártották, azzal
etsetelték. Paprikás zsirgombócot tettek a farkába ~~szájába~~ torkába.

Gyenge gálicos, meszes vizet itattak velük, vagy kamillateát.
Emésztési bajra utifü főzete volt a gyógyszer. A kiscsirkéknek 3 napig
apróra vágott tojást adtak vereshagymával a betegség megelőzésére.
Ha azt akarták, el ne kodorogjanak lapulevelet kötöttek a kiscsirkék
lábára.

Adatközlők neve	életkora	foglalkozása	vallása
Radics Józsefné	54 év	htb.	rk.
Horváth Imréné	77	nyugdíjas Tsz.	rk.
Tóka Mária	72	nyugdíjas Tsz.	rk.
Belányi György	72	nyugdíjas Tsz.	rk.
Radics Józsefné	65	htb.	rk.
Török Adolf	69	nyugdíjas tsz.	rk.
Szokol Mihályné	73	- " -	rk.
Bakó Mihály	70	éjjeliőr	rk.
Pintér Józsefné	50	htb.	rk.
Özv. Passa Mihályné	63	tsz. tag	rk.
Özv. Karádi Józsefné	82	nyugdíjas tsz.	rk.
Özv. Passa Györgyné	78	- " -	rk.
Pártai Vendelné	57	htb.	rk.
Özv. Kálsecz Mihályné	78	nyugdíjas tsz.	rk.
Hajdu Adolf	82	- " -	rk.

P.....

.....

S z e m é l y i   l a p

az Országos Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázatra beküldött pályamunkához

A pályázó neve és foglalkozása /tanulóknál osztálya/: .....
..... *PASSA IMRENE PEDAGÓGUS* .....

Tanulóknál az iskola neve és címe: .....
.....

A beküldött pályamunka címe: .....
..... *BABÓCSA HIEDELEMVILÁGBÓL* .....

A gyűjtés helye /helység, megye/, ideje és egyéb körülményei:¹
*BABÓCSA 1970-71. Az anyag ismeretlenül egy nőnek segített-
SOMOGY M. ter a S. T. G. Egyesületi is.*

A pályamunkákban feldolgozott témakörben olvasott irodalmi forrásmunkák:

A pályamunkában felhasználott irodalmi forrásmunkák /amennyiben a pályamunkában nincsenek feltüntetve/: *Kérdőív a falóc néphit és népi gyűjtéshez (sz. ill. Cs. Rics Éva és Fleppel dr.)*
Az adatközlők /akiktől a pályázó ez anyagot gyűjtötte/ személyi adatai /név, életkor, foglalkozás, lakóhely/, amennyiben a pályamunkában nincsenek feltüntetve:

Résztvett-e a benyújtott pályamunka valamilyen más /járási, tudományos diákköri, diáknapi, iskolai stb./ pályázaton? Ha igen, melyiken és milyen eredménnyel? *NEM*

A pályázó további gyűjtési /pályázati/ tervei: *HIEDELEM NAPTÁR*

Milyen központilag szervezett kérdőíves adatgyűjtésben vett részt a folyó évben? /Pl. a Néprajzi Múzeum országos gyűjtőhálózatának kérdőívei /Pályázati Kérdőíves/, Magyar Néphit Topográfia; járási vagy megyei földrajzinév gyűjtés/

Kelt *Babócsán, 1971. VII. 27.* .....

Aláírás:..... *Passa Imrene* .....
Pontos lakáscím:..... *Babócsa* .....
..... *Babócsa tér 3/a* .....
Esetleges személynév:.....

Jegyzet:¹ pl. a rajzok, fényképek elkészítésében közreműködő segítőtárs megnevezése; annak feltüntetése, hogy a pályamunka eredetileg szakdolgozatnak készült, hogy a gyűjtőterület a pályázónak szülőfaluja; kitől kapott a pályázó szakmai stb. segítséget; szakmai pályamunkánál a gyűjtésben résztvett tanuló megnevezése.